

EDUKACJA NA POGRANICZACH – WPROWADZENIE DO MONOGRAFII

EDUCATION ON THE BORDERLANDS: AN INTRODUCTION TO THE MONOGRAPH

Współczesna pedagogika funkcjonuje w przestrzeni dynamicznych przemian społecznych, kulturowych i cywilizacyjnych, które stawiają przed nią nowe wyzwania, ale i otwierają możliwości poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju człowieka. Kryzys tradycyjnych modeli kształcenia, nasilające się zróżnicowanie potrzeb uczniów, zmiany w rozumieniu relacji wychowawczej oraz rosnące znaczenie kompetencji przyszłości sprawiają, że refleksja nad edukacją coraz częściej lokuje się **na pograniczach nauk, praktyk i doświadczeń**. To właśnie w tych obszarach rodzą się idee, koncepcje i rozwiązania, które mogą stanowić realną odpowiedź na współczesne problemy oświaty.

Niniejsza monografia wpisuje się w nurt pedagogicznych poszukiwań skoncentrowanych wokół **edukacji alternatywnej**, rozumianej zarówno jako krytyczna refleksja wobec dominujących modeli szkolnych, jak i jako zbiór praktyk opartych na relacyjności, podmiotowości, trosce, doświadczeniu oraz sprawczości uczących się. Autorzy zgromadzonych tekstów podejmują próbę ukazania edukacji jako procesu wielowymiarowego, zakorzenionego w humanistycznej tradycji pedagogicznej, a zarazem otwartego na interdyscyplinarne inspiracje płynące z psychologii, filozofii, sztuki, nauk społecznych i badań nad kulturą.

Struktura monografii odzwierciedla ideę **wychodzenia na pogranicza** – zarówno w sensie teoretycznym, jak i praktycznym. Zaprezentowane opracowania obejmują refleksje nad pedagogiką humanistyczną, pedagogiką troski, edukacją opartą na doświadczeniu, dramatyzacji i sztuce, a także nad alternatywnymi formami organizacji procesu kształcenia, takimi jak edukacja domowa, plan daltoński czy inspiracje płynące z koncepcji Célestina Freineta. Szczególne miejsce zajmują również teksty poświęcone relacjom szkoła – dom, przygotowaniu nauczycieli do pracy w środowisku zróżnicowanym kulturowo, wsparciu osób ze spektrum autyzmu oraz analizie deficytów edukacyjnych w obszarze kompetencji obywatelskich.

Istotnym walorem monografii jest połączenie **rozważań teoretycznych z refleksją praktyczną**, często osadzoną w doświadczeniu zawodo-

wym autorów. Dzięki temu prezentowane alternatywy edukacyjne nie pozostają jedynie postulatem ideowym, lecz ukazują konkretne możliwości wdrażania zmian w rzeczywistości szkolnej i przedszkolnej. Monografia staje się tym samym przestrzenią dialogu pomiędzy teorią a praktyką pedagogiczną, pomiędzy tradycją a innowacją, pomiędzy instytucjonalnym wymiarem edukacji a indywidualnym doświadczeniem ucznia i nauczyciela.

Adresatami publikacji są badacze pedagogiki, nauczyciele, studenci kierunków nauczycielskich, a także wszyscy ci, którzy poszukują inspiracji do myślenia o edukacji jako procesie otwartym, refleksyjnym i odpowiedzialnym społecznie. Zgromadzone teksty nie oferują gotowych recept, lecz zachęcają do krytycznego namysłu i dalszych poszukiwań – na pograniczach nauk, idei i praktyk edukacyjnych.

*Bożena Marzec
Joanna Miecznik-Warda
Michał Borda*